

1. Vymedzenie odboru habilitačného konania a inauguračného konania

Názov vysokej školy: Univerzita Komenského v Bratislave

Sídlo vysokej školy: Šafárikovo námestie 6, 814 99 Bratislava

Identifikačné číslo vysokej školy : 00397865

Názov fakulty: Právnická fakulta

Sídlo fakulty: Šafárikovo nám. 6, Bratislava

Názov odboru habilitačného a inauguračného konania: Rímske právo

Platné rozhodnutie o priznaní práv: Číslo rozhodnutia:

Obsahové vymedzenie:

Odbor habilitačného a inauguračného konania „Rímske právo“ zahŕňa nasledujúce segmenty v oblasti rímskeho práva (vedy rímskeho práva) a vzdelávania v študijnom odbore právo a to najmä:

- *Rímske verejné právo (pramene; trestné právo; štátne zriadenie a správa)*
- *Rímske súkromné právo (pramene; osobné a rodinné právo; vecné právo; záväzkové právo; dedičské právo; procesné právo; civilné a prétorské právo; ius gentium)*
- *myšlienkové a dogmatické pôsobenie rímskeho práva na právne poriadky európskych štátov v súčasnosti, vrátane Slovenska (doktrínálna inšpirácia),*
- *recepčia rímskeho práva v kontinentálnej Európe v stredoveku*
- *rímske právo a jeho miesto v právnych dejinách a prepojenie s teóriou práva a právnou filozofiou.*

Rímske právo je právnodogmatickou a právnohistorickou disciplínou. Jeho predmetom je (bola) úprava spoločenských vzťahov v rôznych oblastiach (majetkové, osobné, trestné) medzi rímskymi občanmi ako dôsledok vtedy uplatňovaného princípy personality. Rozvoju medzinárodných vzťahov prospelo vytvorenie úradu cudzineckého prétora, ktorý mal kompetenciu rozhodovať vzťahy s cudzím prvkom. Obsahová úprava rímskeho práva a jeho inštitútov sa vo vývoji menila a záverečnú podobu získalo v období panovania cisára Justiniána (6. storočie). Právna romanistika považuje toto obdobie za posledné, ktoré je predmetom neskoršieho vedeckého skúmania rímskeho práva ako vedeckej a pedagogickej disciplíny v rámci univerzitného vzdelávania.

Pramene rímskeho práva majú rôznorodý charakter. Patria k nim obyčaje (mravy predkov), kráľovské zákony, uznesenia senátu, edikty magistrátov, právna veda a cisárske normy rôznej formy. V prameňoch neexistuje hierarchia, priorita je daná skôr obdobím, v ktorom ten-ktorý prameň prevažuje.

Rímske súkromné právo upravovalo majetkové vzťahy absolútnej povahy (nadobúdanie vecných práv a držby, dedičskoprávne vzťahy), relatívnej podoby (záväzky s rôznymi dôvodmi vzniku), ďalej mocenské vzťahy v rímskej rodine (agnátska rodina a nakladanie s otrokmi) a iné osobné vzťahy (poručníctvo, opatrovníctvo, patronátny vzťah, manželstvo).

Rímske verejné právo zahŕňa predovšetkým oblasť štátneho zriadenia, t.j. systému štátnych orgánov, ich kompetencií a okrem toho vzťahy, vznikajúce pri objasňovaní zločinov (crimina publica). Vývoj trestného práva prešiel mnohými zmenami a na rozvoj moderného (novovekého) trestného práva nemal taký výrazný vplyv. Mnohé trestnoprávne princípy sú

však rímskoprávneho pôvodu, viaceré ale vznikli až v procese obnovenia výučby rímskeho práva na stredovekých univerzitách.

Rímske procesné právo je kľúčom k pochopeniu rímskeho práva, najmä spôsobu jeho aplikácie. Je výrazom odlišného prístupu Rimanov k procesu tvorby a aplikácie práva. Rímske procesné právo nie je oddelené od materiálneho (hmotného, substanciálneho) práva tak ako je to bežné v modernom práve a dôsledku toho je kľúčovým inštitútom rímskeho práva pojem žaloba, t.j. formálny právny prostriedok na uplatňovanie konkrétneho (nie abstraktného) práva. Až justiniánske právo reformovalo proces do podoby, ktorá neskôr bola inšpiráciou pre kreovanie novovekého občianskeho procesu. Napriek tomu sa v niektorých krajinách zachoval procesný postup, veľmi blízky rímskemu právu, prípadne v nich procesné právo vychádza z podobných foriem ako právo rímske (Škótsko, San Marino).

Rímske právo preukázalo svoju životaschopnosť, keďže sa v Európe začalo opätovne používať v právnej praxi od začiatku univerzitetného vzdelávania v 11. storočí a potom nepretržite až do 19. storočia v rôznom geografickom priestore. Tomuto procesu sa hovorí recepcia, ktorá mala v rôznych krajinách rôznu podobu. Rímske právo, najmä súkromné, vplývalo na proces kodifikácie novodobých veľkých občianskych zákonníkov (Code Civil, ABGB, BGB), a ovplyvňovalo aj proces tvorby súkromného práva v medzivojnovovej ČSR.

Napriek výraznému odklonu od doktrinálneho dedičstva rímskeho práva pri prijímaní Občianskeho zákonníka v roku 1950, sa opätovne nadviazalo na mnohé rímskoprávne princípy a inštitúty pri tvorbe Občianskeho zákonníka v roku 1964 a vo väčšej miere po roku 1989 pri novelizácii súkromného práva na Slovensku. Najvýraznejšie sa preberanie rímskoprávneho dedičstva, resp. jeho doktrinálneho a dogmatického odkazu prejavilo v aplikácii určitých princípov, ktorých jedinečná logická stavba, prameniaca často z oblasti prirodzeného práva je tak výrazne argumentačne silná, že bez nich by právo vo významnej miere bolo ochudobnené o rozmer spravodlivosti a slušnosti.

udeľovaný titul: *docent (doc.); profesor (prof.)*

priradenie k študijnému odboru/odborom: *Právo*

V rámci študijného odboru Právo má PraF UK akreditované tieto študijné programy 3. stupňa:

Teória a dejiny štátu a práva

Ústavné právo

Správne právo

Pracovné právo

Trestné právo

Medzinárodné právo

Právo Európskej únie

Rímske právo

Obchodné a finančné právo

Občianske právo

Kánonické právo